Informačný list predmetu

Akademický rok 2026/2027

Vysoká škola	Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Fakulta	FF UCM
Kód predmetu	KSJAL/pbcdPssj-U/26
Názov predmetu	praktická syntax súčasnej slovenčiny
Rozsah	1P + 1S
Počet kreditov	4
Vyučujúci	prof. Jasna Uhlarik, Dr. (prednášajúci)

Podmienky na absolvovanie predmetu

Absolvovanie 1 priebežného testu (40 %) a 1 záverečného testu (60 %).
Klasifikačný stupeň bude určený na základe stupnice (v %): A (100 – 92), B (91 – 83), C (82 – 74), D (73 – 65), E (64 – 56), Fx (55 a menej).

Výsledky vzdelávania

1. Vedomosti: Študent ovláda základné teoretické poznatky zo syntaxe slovenského jazyka, pozná syntaktické vzťahy, sklady, vetné členy, typy viet a súvetí, polopredikatívne konštrukcie a zásady vetosledu a pravopisu.
2. Zručnosti: Študent samostatne analyzuje syntaktické štruktúry vo vete a texte, správne určuje syntaktické vzťahy, sklady, vetné členy a typy viet, identifikuje a opravuje syntaktické chyby a uplatňuje teoretické poznatky v jazykovej praxi.
3. Profesijné kompetencie: Študent aplikuje syntaktické vedomosti a zručnosti v pedagogickej a jazykovej praxi.
4. Prenositeľné kompetencie: Študent rozvíja jazykové, analytické a logické schopnosti potrebné pre odbornú prácu s textom.

Stručná osnova predmetu

Prednášky:
1. Predmet a základné jednotky syntaxe. Členenie syntaxe a jej vzťah k ostatným jazykovým rovinám.
2. Syntagmatika. Syntagma, jej štruktúra, typy syntagiem. Kongruencia, rekcia, adjunkcia.
3. Slovo a vetný člen. Klasifikácia vetných členov. Hlavné vetné členy.
4. Vedľajšie vetné členy. Postavenie vedľajších vetných členov v štruktúre vety.
5. Polopredikatívne konštrukcie v slovenčine.
6. Veta, výpoveď, text. Modálna a gramatická perspektíva vety. Typy viet podľa modálnosti.
7. Gramatická stavba viet. Jednoduchá veta. Klasifikácia jednoduchých viet.
8. Jednoduché súvetie. Priraďovacie súvetia a ich klasifikácia. Pravá a nepravá parataxa.
9. Podraďovacie súvetie. Pravá a nepravá hypotaxa. Spojky a spájacie prostriedky v súvetí.
10. Zložené súvetie. Základné štruktúry zloženého súvetia. Typy a podtypy zložených súvetí.
11. Aktuálne členenie výpovede. Slovosled.
12. Textová syntax. Typológia textu. Syntaktická funkcia interpunkčných znamienok v texte.

Semináre:

1. Identifikácia základných syntaktických jednotiek. Analýza vzťahov syntaxe k ostatným jazykovým rovinám a aplikácia syntaktických poznatkov v edukačnej praxi – diskusia.
2. Určovanie syntagiem a syntagmatických vzťahov vo vetách. Určovanie prostriedkov a spôsobov vyjadrenia syntaktických vzťahov v syntagmách. Analýza syntaktických chýb v študentských textoch.
3. Určovanie hlavných vetných členov v texte. Gramatická a sémantická analýza vetných členov.
4. Určovanie predmetu, prívlastku a príslovkových určení v rôznych typoch viet.
5. Určovanie typov a funkcií polopredikatívnych konštrukcií. Transformácie polopredikatívnych a vetných konštrukcií.
6. Určovanie typov viet podľa modálnosti a komunikatívnych funkcií výpovedí v rôznych typoch textov.
7. Určovanie typov jednoduchých viet. Zapisovanie vetných modelov a vzorcov. Tvorenie jednotlivých typov vetných konštrukcií.
8. Spoznávanie a určovanie jednotlivých typov pravého a nepravého priraďovacieho súvetia. Analýza spájacích prostriedkov a písanie čiarky v parataxe.
9. Spoznávanie a určovanie typov vedľajších viet a ich funkcií. Obmeny nepravých podraďovacích a priraďovacích konštrukcií. Typické chyby v školských prácach – analýza.
10. Analýza štruktúr a vzťahov medzi vetami v zloženom súvetí. Zásady vetosledu a interpunkcia v zložených súvetiach.
11. Určovanie východiska a jadra výpovede. Určovanie prostriedkov kohézie textu a textových konektorov. Analýza slovosledu viet a syntagiem.
12. Komplexná syntaktická analýza textov.

Sylabus predmetu

Prednášky:
1. Predmet a základné jednotky syntaxe. Členenie syntaxe a jej vzťah k ostatným jazykovým rovinám.
2. Syntagmatika. Syntagma, jej štruktúra, typy syntagiem. Kongruencia, rekcia, adjunkcia.
3. Slovo a vetný člen. Klasifikácia vetných členov. Hlavné vetné členy.
4. Vedľajšie vetné členy. Postavenie vedľajších vetných členov v štruktúre vety.
5. Polopredikatívne konštrukcie v slovenčine.
6. Veta, výpoveď, text. Modálna a gramatická perspektíva vety. Typy viet podľa modálnosti.
7. Gramatická stavba viet. Jednoduchá veta. Klasifikácia jednoduchých viet.
8. Jednoduché súvetie. Priraďovacie súvetia a ich klasifikácia. Pravá a nepravá parataxa.
9. Podraďovacie súvetie. Pravá a nepravá hypotaxa. Spojky a spájacie prostriedky v súvetí.
10. Zložené súvetie. Základné štruktúry zloženého súvetia. Typy a podtypy zložených súvetí.
11. Aktuálne členenie výpovede. Slovosled.
12. Textová syntax. Typológia textu. Syntaktická funkcia interpunkčných znamienok v texte.

Semináre:
1. Identifikácia základných syntaktických jednotiek. Analýza vzťahov syntaxe k ostatným jazykovým rovinám a aplikácia syntaktických poznatkov v edukačnej praxi – diskusia.
2. Určovanie syntagiem a syntagmatických vzťahov vo vetách. Určovanie prostriedkov a spôsobov vyjadrenia syntaktických vzťahov v syntagmách. Analýza syntaktických chýb v študentských textoch.
3. Určovanie hlavných vetných členov v texte. Gramatická a sémantická analýza vetných členov.
4. Určovanie predmetu, prívlastku a príslovkových určení v rôznych typoch viet.
5. Určovanie typov a funkcií polopredikatívnych konštrukcií. Transformácie polopredikatívnych a vetných konštrukcií.
6. Určovanie typov viet podľa modálnosti a komunikatívnych funkcií výpovedí v rôznych typoch textov.
7. Určovanie typov jednoduchých viet. Zapisovanie vetných modelov a vzorcov. Tvorenie jednotlivých typov vetných konštrukcií.
8. Spoznávanie a určovanie jednotlivých typov pravého a nepravého priraďovacieho súvetia. Analýza spájacích prostriedkov a písanie čiarky v parataxe.

9. Spoznávanie a určovanie typov vedľajších viet a ich funkcií. Obmeny nepravých podraďovacích a priraďovacích konštrukcií. Typické chyby v školských prácach – analýza.
10. Analýza štruktúr a vzťahov medzi vetami v zloženom súvetí. Zásady vetosledu a interpunkcia v zložených súvetiach.
11. Určovanie východiska a jadra výpovede. Určovanie prostriedkov kohézie textu a textových konektorov. Analýza slovosledu viet a syntagiem.
12. Komplexná syntaktická analýza textov.

Druh, rozsah, metódy a pracovná záťaž študenta

Typ predmetu (P, PV, V): P
Odporúčaný rozsah výučby (v hodinách): 1 hodina prednášok a 1 hodina seminárov týždenne
Metóda štúdia: prezenčná
Forma štúdia: denná

Odporúčaná literatúra

BAJZÍKOVÁ, E. 1995. Slovenský jazyk. Textová syntax. Bratislava: Stimul, 89 s. ISBN 80-85697-25-4.
GREGORÍK, P. 2020. Veta v slovenčine a jej vlastnosti. Trnava: UCM, 98 s. ISBN 978-80-572-0082-6.
IVANOVÁ, M. 2016. Syntax slovenského jazyka. 2. vyd. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 283 s. ISBN 978-80-555-2482-5 (online).
KAČALA, J. 2009. Dvojčlenné a jednočlenné vety v slovenčine. Martin: Matica slovenská, 134 s. ISBN 978-80-7090-908-9.
KAČALA, J. 2012. K podstate vety. Syntetický pohľad. Martin: Matica slovenská, 151 s. ISBN 978-80-8115-066-1.
KAČALA, J. 2013. Syntagmatický slovosled v slovenčine. Martin: Matica slovenská, 220 s. ISBN 978-80-8115-130-9.
KAČALA, J. 2025. Skladba slovenského jazyka. Martin: Matica slovenská, 880 s. ISBN 978-80-8128-351-2.
MOŠKO, G. 2006. Príručka vetného rozboru. Prešov: Náuka, 222 s. ISBN 80-89038-38-5.
ORAVEC, J. – BAJZÍKOVÁ, E. 1986. Súčasný slovenský spisovný jazyk. Syntax (2. vyd.). Bratislava: SPN, 260 s.

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu

slovenský

Poznámky

časová záťaž študenta: 120 hodín, z toho:
Prezenčné / Kombinované štúdium (P, S, C): 24 hodín
samoštúdium: 96 hodín